

**Учредителен документ „Европейска мрежа за институциите, отговорни за
секретните полицейски досиета”**

I. Начало

1. В Европейския съюз, след края на комунистическите диктатури в Германия (бивша ГДР), Полша, Румъния, Словакия, Унгария, Чехия и България, бяха създадени институции, отговорни за завещанията на бившите тайни полиции и на други репресивни органи на тези диктатури, а също и осигуряващи достъпа на обществеността до тези документи.

2. Основните цели на работата на тези институции се състоят най-вече в това,

- да осигурят достъпа на засегнатите от дейността на тайната полиция лица до наличните за тяхната персона документи,
- да осигурят всеобхватно разясняване и изследване на дейността на тайната полиция въз основа на научните познания,
- да осигурят правовото боравене с досиетата и достъпа до тях.

3. Създаването на тези институции и историята на отварянето на досиетата е протекло по различен начин в нашите държави: някои институции съществуват още от началото на 90те години, някои са основани едва през последните години. Всички те са основани по волята на парламентите, да бъдат създадени някои закони, свързани с наследството на комунистическите тайни полиции, съобразени с особеностите и осигуряващи правовото боравене с досиетата както и достъпа до тях. Трябва да се подчертае, че всички тези институции са независими и не са част от общата държавна архивна администрация.

4. През последните години между нашите институции се разви оживено двустранно и многостранно сътрудничество на различни нива. В това сътрудничество бяха включени и други държавни и недържавни институции и организации като например научни институти за изследване на историята на новото време.

II. Основаване на Европейска мрежа за институциите, отговорни за секретните полицейски досиета

Ние, представителите на тези институции, осъзнахме необходимостта от задълбочаване на нашето сътрудничество, както и необходимостта от това, да дадем израз на нашето общо желание в рамките на Европейска мрежа за институциите, отговорни за преоценка на миналото. Свързваме основаването и с Резолюциите 1096 (1996) и 1481 (2006) на парламентарното Събрание на Европейския Съвет, в които се подчертава колко е важно да бъдат преследвани извършените от комунистическите режими престъпления, да бъдат достояние за обществеността и да бъдат отворени архивите на тайните полиции на диктатурите. В качеството си на държавни институции, натоварени от закона със задачата да осигурим достъпа до досиетата, ние искаме съгласувано и заедно да повдигнем глас в Европейския Съюз. Ние искаме да представляваме форум за обмен и взаимна информация: това важи за архивите, за правните регулации, за историко-политическите образователни и обществени дейности, както и за изследователската дейност. Чрез тази европейска мрежа ние искаме да подчертаем, че не става въпрос за изолирана национална тематика, а за преоценка, свързана в европейски и международен контекст. По този начин искаме да наблегнем особено на значението на отварянето на досиетата, на правно нормирания достъп до тях, на независимата научно-изследователска дейност и на широкото разясняване относно тайните полиции на диктатурите и на техните представители. Обща цел е да се подкрепяме взаимно при защитата на тези задачи. Искामе да осигурим независимостта на изследователската дейност по архивите. Всяка форма на политическа инструментализация трябва да бъде възпрепятствана. За това ние искаме да се застъпим пред обществото.

При все това ние признаваме, че нациите, въпреки общото по тази тема, вървят различен път, така например при структурата на тези институции, при правния и фактически достъп до досиетата, отговорностите при разясняването на престъпни дейности на диктаторските режими, както и при делата за лустрация и проверка в политиката и администрацията.

На разнообразния фон на държавни и недържавни институции и инициативи, научно-изследователски институции, фондации, мемориали, музеи и дружества на жертви, Европейската мрежа ще служи за подпомагане общата цел на научната, обществената и политическата дейност свързана с разясняването, при спазване на различните опити, свързани с репресиите в засегнатите страни. Особено голямо значение тук заслужава независимата историко-политическа образователна дейност най-вече за европейската младеж.

Желание на мрежата е и други институции и инициативи да бъдат включени в работата ѝ и да бъдат намерени подходящи за тази цел форми.

Убедени сме, че достъпът до досиетата на тайната полиция е от световно значение за трансформационни процеси след края на диктатурите. Затова мрежата иска определи минимални изисквания за достъпа до досиетата на тайната полиция. Като първа стъпка, с цел информация на обществеността, мрежата ще разработи обзор на достъпа до досиетата, на правните норми, на структурата на отговорните институции и на правата за ползване на услугите им.

Мрежата ще обърне особено внимание на професионалното независимо възприемане на задачите, което ще изключи възможността от политическо инструментализиране

III. Начин на работа на мрежата

1. Годишни конференции

Мрежата организира един път годишно конференция, където ръководствата на участващите институции ще обсъждат важни въпроси, свързани с техните задачи и разясняването в техните страни. Общоевропейският мащаб на тези теми ще играе при това особена роля.

Седалищата на страните от мрежата ще бъдат местата, на които ще се провеждат мероприятията. Годишната конференция ще бъде придружена от обществени мероприятия, с помощта на които трябва да бъде събуден интереса на обществото относно темите на разясняването. Желателно е тук да участват и други институции и инициативи, които са свързани с дейността по разясняването. Годишната конференция ще бъде документирана по подходящ начин и тази документация ще бъде съответно публикувана.

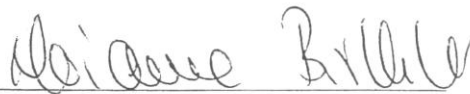
2. Координационна група

Мрежата създава координационна група, състояща се от представители на съответните институции,

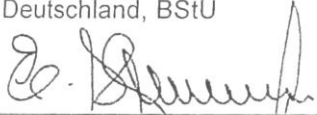
- която група осигурява постоянна и директна комуникация между членовете си,
- която отговаря за подготовката на годишната конференция (допълнително към съответната ръководна институция),
- която носи отговорността за развитието на система за основна информация за институциите и нейното продължаване.

3. Ръководство

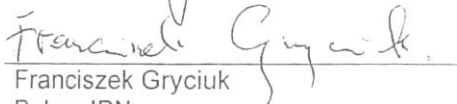
Ръководството на мрежата се изпълнява от институцията, в чиято страна ще бъде проведена следващата годишна конференция.

Marianne Birthler
Deutschland, BStU

Evtim Kostadinov Kostadinov
Bulgarien, COMDOS

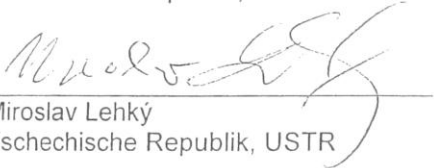
Franciszek Gryciuk
Polen, IPN

Ladislau Csendes
Rumänien, CNSAS

Dr. Ivan Petranský
Slowakische Republik, UPN

Miroslav Lehký
Tschechische Republik, USTR

Gergö Bendegúz Cseh
Ungarn, ABTL

Berlin, 16.12.2008